

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

๕.๑.๑ การบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารวิธีคิดแบบวิภาษวาท รองลงมาคือ ด้านการบริหารวิธีคิดแบบเห็นคุณค่าและทางออก และด้านการบริหารวิธีคิดแบบเร้าคุณธรรมตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการบริหารด้วยวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

๕.๑.๑.๑ ด้านการบริหารด้วยวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๓ ข้อ และระดับมาก จำนวน ๓ ข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ มีการพิจารณาเพื่อเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น รองลงมาคือมีการประชุมเพื่อพิจารณาปัญหาของจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และมีการพิจารณาความเห็นชอบแผนปฏิบัติประจำปีของสถานศึกษา การนำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษามาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานในปีงบประมาณต่อไป ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ มีการพิจารณาการส่งเสริมให้มีการพหุภักษิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

๕.๑.๑.๒ ด้านการบริหารด้วยวิธีคิดแบบอริยสัจ/คิดแก้ปัญหา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๒ ข้อ และระดับมาก จำนวน ๔ ข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ มีการวางแผนกำจัดสาเหตุปัญหา การกำหนด

รู้ปัญหาจากสาเหตุต่างๆ และวิธีการแก้ไข เกี่ยวกับงานบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา เพื่อให้มีความคล่องตัว โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ รองลงมาคือมีการวางแผนกำจัดสาเหตุปัญหา การกำหนดรู้ปัญหาจากสาเหตุต่างๆ และวิธีการแก้ไข เกี่ยวกับงานบริหารบุคคลในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัว อีสรระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และมีการศึกษาสภาพปัญหาของผู้เรียน สาเหตุของปัญหาการกำหนดแนวทางที่แก้ไขปัญหาและมีแนวทางปฏิบัติอย่างชัดเจนในการแก้ไขปัญหาของผู้เรียน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือมีการกำหนดรู้ปัญหาของหลักสูตรสถานศึกษาการจัดทบทหลักสูตรที่ถูกต้อง และการบูรณาการมีความสอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริง

๕.๑.๑.๓ ด้านการบริหารวิธีคิดแบบเห็นคุณค่าและทางออก โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือมีการพิจารณาข้อดีและข้อเสีย ในการสั่งงาน การบ้านผู้เรียน โดยการกำหนดชิ้นงานในแต่ละรายวิชา เพื่อให้สอดคล้องการกับพัฒนาผู้เรียน รองลงมาคือมีการพิจารณาส่วนดีและส่วนด้อย เกี่ยวกับการเตรียมเอกสารหนังสือเรียน แผนการสอนฯ และสื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม โดยสามารถหาแนวทางการแก้ไขได้ดี และครูเห็นโทษของการใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม และการใช้สื่อที่ดีควรใช้สื่อการสอนสอดคล้องความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาพ และสุขภาพจิตของผู้เรียนได้ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือมีการพิจารณาข้อดีและข้อเสีย เกี่ยวกับรูปแบบการสอนเทคนิคและวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น

๕.๑.๑.๔ ด้านการบริหารวิธีคิดแบบเร้าคุณธรรม โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ๑ ด้าน และระดับมาก ๕ ด้าน โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือมีการฝึกระเบียบความมีวินัยในชั้นเรียน หมายรวมไปถึงการแต่งกาย เวลาเข้าเรียน และมารยาทที่ดีในชั้นเรียน รองลงมาคือมีการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการเน้นในเรื่องของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เช่นจัดโครงการอบรมจริยธรรมฯ และมีการส่งเสริมและพัฒนา เกี่ยวกับจริยธรรมในสถานศึกษา โดยการกำหนดโทษกับผู้กระทำผิดทางจริยธรรมอย่างชัดเจน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือมีกระบวนการพิจารณา ความเข้าใจเกี่ยวกับความสามัคคีในองค์กรและการช่วยเหลือ ส่งเสริมเพื่อนร่วมงานในทางที่ดี

๕.๑.๑.๕ ด้านการบริหารวิธีคิดแบบวิรักษวาท โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ๕ ด้าน และระดับมากที่สุด ๑ ด้าน โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือมีการประชุมและการสัมมนาในการพัฒนาวิชาการเป็นประจำทุกปี การศึกษา รองลงมาคือมีการศึกษาคูณการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และมีการเตรียมความพร้อมกับผู้เรียนในแต่ละภาคเรียน เกี่ยวกับการสอน เช่น การสร้างสิ่งเร้าคุณธรรม การเรียนรู้ในชั้นเรียน การเรียนรู้นอกสถานที่ และการนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องในการใช้ชีวิตที่ดีตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือมีการพิจารณาคัดกรองผู้เรียนในชั้นเรียน เด็กปกติ เด็กกลุ่มเสี่ยง และเด็กที่มีปัญหาในการเรียน เพื่อเป็นขั้นตอน อันจะนำไปสู่การแก้ไข ป้องกัน และพัฒนาผู้เรียนต่อไป

๕.๑.๒ ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงกว่าครูผู้สอน

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยที่บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ๑๑ ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการมีการปฏิบัติสูงกว่าระยะ ๕ ปีลงมาและระยะ ๖-๑๐ ปี ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๕.๑.๔ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวม ปรากฏผลดังนี้

- ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม ครูผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑ และหลักสูตรสถานศึกษา สาระท้องถิ่น และรูปแบบการสอน เพื่อการทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการจัดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบโยนิโสมนสิการเพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญ อันจะนำไปสู่การน้อมนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้นในชีวิตประจำวัน และการจัดการเรียนการสอนควรนำปัญหาของผู้เรียนที่เกิดจากการสอน ไปปรับปรุงและพัฒนา โดยครูควรศึกษากระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนให้มากขึ้น เพื่อการพัฒนาผู้เรียนที่ยั่งยืนตามลำดับ

๕.๑.๖ ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ในภาพรวมของการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ปรากฏผลดังนี้

ควรส่งเสริมด้านการอบรมศีลธรรม ด้วยการจัดกิจกรรมทุกสัปดาห์ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การวิเคราะห์ การนำไปใช้ในการจัดการอบรมศีลธรรมประจำสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของเบญจศีล เบญจธรรมให้มากขึ้น

ควรเตรียมความพร้อมในด้านเครื่องมือวัดผล โดยการศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน และการร่วมกันคิดวิธีแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีตามหลักการคิดแบบหลักโยนิโสมนสิการ ควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ตามสภาพจริง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งมีการหาคุณภาพของเครื่องมือ และมีการแบ่งระดับการประเมินความรู้ ความสามารถ หรือประเภทผู้เรียน เด็กพิเศษ เด็กปกติ เด็กกลุ่มเสี่ยง และเด็กที่มีปัญหาในการเรียน เมื่อประเมินผลแล้ว ควรนำผลประเมินมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผู้เรียนควรทราบผลการประเมิน ในข้อบกพร่องโดยรวม เพื่อพัฒนาในด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม โดยคณะครู ผู้บริหารร่วมกันหาแนวทางแก้ไขที่เกิดจากการวัดผล เพื่อพัฒนาผู้เรียน มีความรู้คู่คุณธรรมในสังคมไทยที่ยั่งยืนตลอดไป

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนีสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ การบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนีสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนีสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตาม ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ **เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้**ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการปฏิบัติสูงสุดในด้านการบริหารวิธีคิดแบบวิภาษวาท โดยเฉพาะมีการมีการประชุมและการสัมมนาในการพัฒนาวิชาการเป็นประจำทุกปี การศึกษา มีการศึกษาดูงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และมีการเตรียมความพร้อมกับผู้เรียนในแต่ละภาคเรียน เกี่ยวกับการสอน เช่น การสร้างสิ่งเร้าคุณธรรม การเรียนรู้ในชั้นเรียน การเรียนรู้นอกสถานที่ และการนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องในการใช้ชีวิตที่ดี และมีการปฏิบัติในด้านการบริหารด้วยวิธีคิดแบบเห็นคุณค่าและทางออกกรองลงมา โดยเฉพาะมีการพิจารณาข้อดีและข้อเสีย ในการสั่งงาน การบ้านผู้เรียน โดยการกำหนดชิ้นงานในแต่ละรายวิชา เพื่อให้สอดคล้องการกับพัฒนาผู้เรียน และเป็นไปตามงานเขียนของ **พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)**^๑ ได้กล่าวถึง **หลักพุทธธรรม** ที่ว่า แนวทางการบริหารตามแบบอย่างของพุทธศาสนาในหนังสือ “พุทธวิธีบริหาร” ไว้ว่า การศึกษาพุทธบริหารในที่นี้ได้ใช้หน้าที่ของนักบริหารเป็นกรอบในการพิจารณาหน้าที่ (Function) ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC ประกอบด้วย P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิก และสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีภาวะผู้นำ C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ **Gorzycki**^๒ ได้ทำการสำรวจความคล้ายคลึงกันระหว่างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรม โดยเน้นการพัฒนาสติปัญญาตามที่กล่าวไว้โดย เปียเจต์และโคลบลเบิร์ก แวดวงเชิงวิทยาศาสตร์สังคม (เช่น สภาเพื่อสังคมศึกษาแห่งชาติ) และคำสอนของศาสนาคริสต์นิกาย

^๑ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๔ - ๕.

^๒ Gorzycki, Mary (Meg) Elizabeth. “Moral Development, Cold War Pedagogy, Catholic Secondary Education,” **Dissertation Abstracts International**. 64(03) : 776-A ; September, 2003.

โรมันคาทอลิกในเรื่องการเติบโตทางจริยธรรม ในการศึกษาได้ระบุงค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาจริยธรรม ๖ องค์ประกอบ พบว่า การวิเคราะห์เนื้อหาประมวลได้ว่ามีองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมทั้ง ๖ องค์ประกอบการคิดเชิงวิจารณ์ และมุมมองที่หลากหลายนิยมใช้แทนการทบทวนบทต่าง ๆ และการกรีนนำตอนต่าง ๆ มากที่สุด

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยในแต่ละด้าน ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

๕.๓.๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดและพัฒนานโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษาครอบคลุมในเรื่องการจัดการเรียนการสอน สื่อและนวัตกรรมการเรียน การวัดผลและการประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและนำไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนที่ยั่งยืนต่อไป

๕.๓.๑.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดและพัฒนา แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานและผู้เรียนมีคุณภาพทางการศึกษามากขึ้น

๕.๓.๑.๓ สถานศึกษาควรแก้ไข และพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

๕.๓.๒.๑ ด้านการบริหารด้วยวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย สถานศึกษาควรมีการพิจารณาการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และควรมีการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

๕.๓.๒.๒ ด้านการบริหารด้วยวิธีคิดแบบอริยสัจ/คิดแก้ปัญหา ควรมีการกำหนดรู้ปัญหาของหลักสูตรสถานศึกษาการจัดทำหลักสูตรที่ถูกต้อง และการบูรณาการมีความสอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริง

๕.๓.๒.๓ ด้านการบริหารวิธีคิดแบบเห็นคุณค่าและทางออก ควรมีการพิจารณาข้อดีและข้อเสีย เกี่ยวกับรูปแบบการสอนเทคนิคและวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น และควรมีการพิจารณาข้อดีและข้อเสีย ในรายชั่วโมงที่สอน และรายวิชาที่รับผิดชอบ โดยการกำหนดชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอน

๕.๓.๒.๔ ด้านการบริหารวิธีคิดแบบเจ้าคุณธรรม ควรมีกระบวนการพิจารณา ความเข้าใจเกี่ยวกับความสามัคคีในองค์กรและการช่วยเหลือ ส่งเสริมเพื่อนร่วมงานในทางที่ดี และควรมีการกำหนดระเบียบในการปฏิบัติตนในสถานศึกษาของผู้เรียน

๕.๓.๒.๕ ด้านการบริหารวิธีคิดแบบวิภาษวาท ควรมีการพิจารณาคัดกรองผู้เรียนในชั้นเรียน เด็กปกติ เด็กกลุ่มเสี่ยง และเด็กที่มีปัญหาในการเรียน เพื่อเป็นขั้นตอน อันจะนำไปสู่การแก้ไขป้องกัน และพัฒนาผู้เรียนต่อไป และควรมีการพิจารณา ความสำคัญ และความจำเป็นของหลักสูตรสถานศึกษาในด้านต่างๆรวมถึงสาระท้องถิ่นในประเด็นที่มีความสำคัญต่อการศึกษา และการสืบสารศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๓.๑ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนีสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒

๕.๓.๓.๒ ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพในประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนีสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

๕.๓.๓.๓ ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนีสมนสิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่อื่น ๆ